

Thorsbjerg-fundet fundstedet og de fundne oldsager, og en del af disse afbildes på en række smukke, rigt detaljerede tavler, udført af grafikerne J. Magnus Petersen.

Nyudgavens værdi er i høj grad forøget gennem en lang indledning ved docent, dr. phil. Mogens Ørsnes, der ikke blot giver den forskningshistoriske baggrund for værket og bringer en oversigt over de nyeste resultater inden for udforskningen af jernalderens våbenofre, men også i en skildring af forfatteren portrætter den forskergeneration, der grundlagde dansk arkæologi.

Nytryk af bind 2 og 3-4 af Engelhardtts monumentale værk vil udkomme i løbet af 1970. *Ole Degn*

I. J. I. Bergholt: Pligtens vej. En sønderjyde i 1. verdenskrig. (Historisk Samfund for Sønderjylland, 1969). 183 s.

I serien »Sønderjyske levnedsløb«, som Historisk Samfund for Sønderjylland har udsendt gennem en årrække, findes allerede en hel perlekæde af små, upretentiøse erindringsbøger og levnedstegninger. Antagelig er det netop, fordi den er lagt så beskedent an, at serien er lykkedes så godt, som den faktisk er. Jævne, ukunstlede fortællere demonstrerer stilfærdigt, hvordan de almenmenneskelige grundvilkår kan aflæses i tilsyneladende ganske almindelige livsforløb i grænselandet.

Den sidst udsendte bog i rækken lever smukt op til de forventninger, man efterhånden er vænnet til at nære til serien. I. J. I. Bergholts erindringer fra 1. verdenskrig er et af de bedste – måske endda det bedste – af de hidtil udkomne bidrag til levnedsløbene, og man må være taknemlig for, at bogen er bragt i trykken.

Antagelig er man her det nærmeste, man kan komme en gengivelse af, hvordan de danske sønderjyder oplevede den tyske krigstjeneste. Det skyldes Bergholts forbløffende fortælle-talent og hans evne til i sin fortælling at fastholde det lune og den uimponerethed, der dels må have været forudsætningen for, at han kunne overleve, dels på en ejendommelig måde modsætningsvis meget stærkt understreger krigens gru.

Bergholts beskrivelse af livet som maskingeværsskytte ved østfronten og senere i skyttegravene ved Verdun, hans skildring af de farlige situationer, han kom i, og hans karakteristiker af både tåbelige og gemytlige underofficerer, menneskekloge officerer og gode kammerater i geleddet er fængslende læsning. Ikke mindst tegner han med få linier et billede af de gamle frontrotter og deres enkle, men livsvigtige leveregler om at holde fødderne renvaskede, ikke at drikke hele feltflaskens indhold på én gang, aldrig at tage støvlerne af under et hvil.

Den lille bog bør få et publikum ikke blot af dem, der selv har oplevet 1. verdenskrig som tysk soldat – og de bliver jo færre og færre – men også af yngre læsere, der i den kan se krigen, som den må være oplevet af de mange sønderjyder, der måtte gøre den med, og af al magt søgte at stå den igennem. *H. P. Clausen*

Kai Edvard Larsen: Fra en stormfuld tid. De sønderjyske Danske Samfunds Historie. (DY-PO Bogforlag, 1969). 152 s.

Redaktør Kai Edvard Larsen, der selv er sekretær for de sønderjyske Danske Samfund, har med denne bog vil-